

C H U O N G : 25

RỒI MỘT NĂM QUA ĐI, một năm mà mỗi ngày dài hơn cả một đêm không ngủ, trôi vùn-vụt, không có lấy một biến-cố, một mùa đổi thay, hoặc một sự khao-khát hăng - say nào, Martin hoạt-động như một cái máy trung-thành của cái xưởng thuốc có năng-lực nhất, lộng - lẫy và thực-tế nhất, là Bệnh-viện Rouncefield. Chàng không có điều gì để phàn-nàn cả. Bệnh-viện có lẽ đã khám-nghiệm quá nhiều bằng quang-tuyến X những người đàn bà mất địa-vị trong xã-hội, nhưng cần có con và đánh bóng sàn nhà hơn chụp những tấm hình quang-tuyến X xinh xinh, và các y-sĩ ở đây có lẽ thích cắt bỏ luôn hai cái hạch-hầu-long của bệnh-nhân hơn là chữa thuốc cho người ta hết đau cổ họng, nhưng chắc chắn là không có một cơ-xương nào lại được trang-bị máy-móc đầy đủ hơn hay mắc tiền hơn Bệnh-viện này, và cũng không có bệnh-viện nào có thể đem người ta ra chữa bệnh bằng nhiều phương-pháp luôn một lúc như ở đây. Và cái anh chàng Martin Arrowsmith xưa kia rất ngạo-mạn đối với Bác-sĩ Pickerbaugh và bác-

sĩ Winters, nay đối với Rouncefield và Angus Duer và các nhà chuyên-môn bác-học của Bệnh-viện, một mực lễ-phép chẳng khác gì một kẻ nghèo-hèn không biết ngày mai mình sẽ ra sao, giữ lễ-phép đối với kẻ giàu sang có thế-lực.

Chàng rất phục cái ý-chí cương-quyết và cái tính-khí kiên-trì bất-khuất của Angus.

Angus ngày nào cũng tập bơi lội và đánh kiếm, chàng bơi giỏi và khi đánh kiếm thì mặt lạnh như tiền trông như quý sứ nhà Trời. Chàng bao giờ cũng đi ngủ trước mười một giờ rưỡi; trong một ngày không bao giờ uống quá một ly rượu, và không bao giờ đọc một cái gì hay nói một câu gì mà không có lợi cho sự cầu tiến của chàng là một "Nhà Giải Phẫu Trẻ Tuổi Tài cao". Các nhân-viên dưới quyền chàng đều biết chàng không bao giờ đi làm trễ, lúc nào cũng ăn mặc chỉnh-tề, tuyệt-đối điều-độ, hết sức lạnh-nhạt và khó tính kinh-khủng đối với bất cứ một khán-hộ nào làm điều gì sơ-xuất hoặc hy-vọng chàng cười cho một cái.

Chắc Martin sẽ không e-ngại gì mà không đưa cổ họng ra cho ông bác-sĩ chuyên - khoa hăng-hái cắt hạch-hầu-long, vạch bụng ra cho Angus mổ xẻ, giờ đầu hay cổ ra cho Rouncefield giải-phẫu, một khi chàng tin chắc rằng cần phải làm việc đó; nhưng không bao giờ chàng có thể có được cái đức tin như mọi người ở Bệnh-viện rằng cần phải cắt bỏ đi

ngay những bộ-phần trong thân-thể mà không có nó người ta vẫn sống được.

Cái khổ nhất của chàng năm ở Chicago là trong những ngày làm việc, chàng không được sống thực sự một lúc nào. Chàng chỉ để có một phần mười tâm-trí vào công việc, hai tay thoăn thoắt thủ máu, tìm số-lượng và hóa-xuất hồng bạch huyết-cầu, phân-chất nước tiểu, tìm phản ứng Wassermann và thỉnh - thoảng mổ xác chết khám-nghiệm; suốt trong những lúc làm việc đó chàng có cảm-tưởng như chết rồi, quàn trong một cỗ quan-tài lát gạch men trắng. Khi còn sống bên cạnh Pickerbaugh lúc nào cũng bô-bô cái miệng nói hết truyện này sang truyện khác, hoặc giữa đám họ hàng nhà vợ ở Wheatsylvania lúc nào cũng dương đôi mắt cú vọ ra rình-mò dòm-ngó, chàng đã sống, đã tranh đấu với hoàn cảnh. Bây giờ đây, chàng chẳng có gì để mà tranh-đấu cả.

Chỉ sau những giờ làm việc dài đằng-dặng ấy, chàng mới gọi là sống một chút. Leora với chàng khám-phá ra cái thế-giới vui tươi của những tiệm sách, nhà in, rạp hát và hội hòa nhạc. Hai người đọc tiểu-thuyết, lịch-sử, du-hý; trong những bữa tiệc Rouncefield hay Angus đãi, hai vợ chồng nói chuyện với các nhà báo, kỹ-sư, chủ ngân-hàng, thương-gia. Họ đi xem một vở kịch Nga, nghe Mischa Elman hát, và đọc Rabelais, tác-giả mà Gottlieb rất thích. Martin đã biết tán gái giỏi, không còn

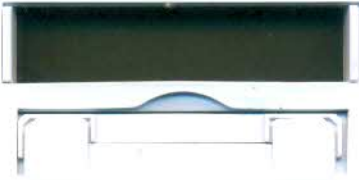
ngây-thơ như trước nữa, và Leora lần đầu tiên bước chân tới tiệm làm tóc và sửa móng tay móng chân, và học Pháp-văn. Trước kia nàng đã có lần gọi chàng là "Hoang Thoại Lạp Nhân" "một kẻ-di-săn-những-truyện-dối-trá" "Chân-lý tham-cầu-giả" "một kẻ-di-tìm-sự-thật". Hôm nay ngồi trong căn phòng chật hẹp của họ, thân-mật nhắc lại truyện hai cái tên ấy, họ quả-quyết với nhau rằng phần đông những người tự gọi mình là "kẻ-di-tìm-chân-lý" - những người nhắm mắt nói mò về Chân-Lý coi Chân-Lý như một vật hữu-hình có thể đem phân chia ra được, như cái nhà, dùm muối, chiếc bánh - những người đó thực ra không muốn tìm Chân-Lý mà chỉ muốn chữa bệnh thần-kinh của họ thôi. Trong tiểu-thuyết, những kẻ-di-tìm-chân-lý đó muốn biết cái "bí mật của đời sống" trong những phòng thí-nghiệm, đèn Bunsen và thuốc để thí-nghiệm hình như không có dùng; hoặc họ đi tốn-phí rất nhiều, vất-và cũng không phải là ít, từ những toa xe lửa thiếu tiện-nghi, nóng như thiêu như đốt, gặp đủ thứ rắn rết nguy-hiểm, đến các tu-viện trên Hy-mã-lạp-son, để học ở mấy ông "hiền-nhân quân-tử" hủ lậu rằng Tinh-Thần có thể làm được đủ mọi thứ, cảm-hóa được lòng người, nếu người ta chịu bỏ ra ba-chục hay bốn-chục năm chỉ ăn cơm và ngồi nhìn lỗ rốn mình.

Đối với những vấn-đề cao-siêu này, Martin chỉ đáp gọn có một câu, "Thúi lắm!" Chàng nhấn mạnh rằng: "Không có một Chân-Lý mà có

nhieu chân lý; Chân-Lý không phải là một con chim ngũ sắc phải đi săn đuổi trong hang sâu núi thẳm và phải bắt đặng đuôi nó, mà Chân-Lý là một thái-độ hoà-nghi đối với đời sống. Theo ý chàng thì không ai có thể mong gì hơn là, do tính kiên-trì hay do sự tình-cờ may-mắn, có được cái công việc mà mình ưa thích, và cái khả-năng hơn một người thợ trơn mỗi ngày một tiến-bộ, mỗi ngày một hiểu rõ mọi điều thực-tế trong công việc ấy.

Cái triết-ly máy-móc của chàng không làm cho chàng tin rằng chàng đang tiến-bộ một cách thích-đáng. Khi chàng thử tranh - luận với những nhà chuyên-môn trong Bệnh-viện hay các bạn đồng-nghiệp, chàng thấy khó chịu hơn bị Bác-sĩ Hesselink ở Groningen coi khinh chàng. Trong những buổi đi ăn trưa ở Bệnh viện, chàng được gặp các giải-phẫu-gia ở Luân-đôn, Nữ-ước, Bô-sĩ-tôn tới, những người có xe - hơi lộng-lẫy, có địa-vị xã-hội cao, và cái lối nhanh-nhẩu hoạt-bát có thể làm mích lòng người khác của kẻ có nhiều công việc bận-rộn, hay là cái thái-độ im-lặng chường-mắt của kẻ bề trên, vui thú ngồi xem kẻ dưới phục-dịch; những bậc thầy về công kỹ-nghệ, những diễn-giả trình-bày khảo-đề trước các hội-nghị y-tế, những ông tổng-kinh-ly, tổng - thanh-tra, những người không rụt-rè e-sợ làm những cuộc giải-phẫu trước con mắt soi-mỏi từng-ly từng tý của hàng trăm bác-sĩ, hoặc ra lệnh một cách hết sức lễ-phép nhưng cũng hết sức

nghiêm-khắc cho các thuộc-viên, những y-sĩ cấp tướng luôn luôn tự tin ở mình, những nhà truyền-giáo danh tiếng chữa lành mọi vết đau thương của nhân-loại, những người khôn-ngoan, chín-chắn, cẩn-thận và thân-mật một cách ngọt-ngào dễ mến.

Trước mặt những người lịch-thiệp đó, trông Gottlieb như một ông già lên mặt quan-trọng, Sondelius thì như một anh bán thuốc trên xe lửa, và thành-phố Nautilus thì không đáng là một nơi để người ta ham đấu-tranh. Lối lịch-sự nhã-nhặn của họ làm cho Martin ngọt-ngọt, chàng cảm thấy mình như một anh bời.

Trong những giờ dài dằng-dẵng, thần-trí mỗi lúc một sáng suốt, tâm-tình mỗi lúc một chân-thành, chàng tranh-luận với Leora vấn-đề "anh chàng Martin Arrowsmith hiện giờ là cái gì, anh chàng đang đi về đâu?" và chàng công-nhận rằng sự xúc-tiếp với những Nhà Giải Phẫu Trứ-Danh ấy làm lung-lạc cả lòng tin-tưởng của chàng, từ trước vẫn cho mình dấu sao thì cũng hơn người.

Nghe chàng nói như vậy, Leora liền an-úi, "Hứ ! em đã tìm ra một câu để mô-tả rất hay mấy Ông Giải-Phẫu Trứ-Danh ấy của anh. Anh cũng biết đấy, họ lễ-phép và quan-trọng như thế nào, họ vui cười một cách dè-dặt ra làm sao rồi, có phải không ? Và anh có nhớ một lần anh bảo Giáo-sư Gottlieb gọi tất cả những

người như vậy là "những kẻ chỉ vui có giới hạn' không ?"

Chàng nhớ ngay ra câu ấy; và cả hai người cùng hát câu ấy lên, họ lấy câu ấy đặt thành một bài hát.

"Những kẻ chỉ vui có hạn ! Những kẻ chỉ vui có hạn ! Không dám vui thả cửa ! Đồ chết tiệt là những kẻ làm tổng-kinh-lý, những kẻ vui có hạn ! những kẻ chỉ dám cười có hạn, chỉ dám vui có hạn, không dám vui cười cho thỏa-thuê là đồ chết tiệt ! những kẻ mở tiệm bán buôn là đồ chết tiệt ! Ồ, cái khi gì là cái vui có hạn ? Những kẻ vui có hạn là đồ chết tiệt ! Ồ vui có hạn là cái khi gì, cười có hạn là cái cóc khô gì !"

II

Trong khi Martin tiến bước trên con đường đời khúc-khuyết, thay đổi từ một đứa con nít ở thành-phố Wheatsylvania thành một thanh niên chín-chắn, thành-thục, thì mối tương-quan giữa chàng với Leora cũng tiến-triển từ mối tình lãng-mạn giữa đôi trai gái, thành một mối tình bền chặt giữa hai vợ chồng. Họ thông-cảm lẫn nhau, mối thông-cảm mà chỉ những

người đã có vợ có chồng - một số người có vợ có chồng - mới hiểu thôi, trong sự thông-cảm đó nhờ tất cả những sự khác-biệt của hai người mà họ chẳng khác gì những bộ-phận bất dung-dịch trong một tổng-nhất-thể như tay với mắt vậy. Họ nhận biết sự đồng-nhất - hóa giữa họ với nhau không có nghĩa là họ luôn luôn sống trong hạnh-phúc hoàn-toàn.

Nhiều khi bị nàng chọc giận, chàng tức quá thành cãi nhau (điều mà chàng không thể chịu đựng được với bất cứ một người đàn bà nào khác, cho dầu người ấy có xinh đẹp duyên dáng như Orchid cũng mặc), đó chỉ vì chàng hết dạ yêu-thương nàng, tin-tưởng ở nàng, và cũng vì lòng tức-giận hay thành-kiến thiên-lệch nhiều khi chỉ là một cách diễn - tả sự thật mà thôi.

Một đôi khi sau trận cãi lộn, chàng ngạo nghễ bỏ đi, không thèm trả lời nàng, bỏ nàng cô-độc hàng mấy tiếng đồng-hồ, chàng lấy làm khoái thấy mình đã làm cho nàng buồn phiền và bỏ mặc nàng ở nhà một mình chờ đợi chàng, hay sụt-sùi khóc-lóc cũng nên. Vì chàng yêu nàng và cũng quý nàng nữa, nên khi thấy nàng không được chải-chuốt dịu - dàng bằng những người đàn bà chàng gặp ở nhà Angus Duer, chàng lấy làm khó chịu lắm.

Bà Rouncefield là một bà gia đáng kính, đáng đi lạch-bạch như vịt - bên cạnh bà, Leo-

ra thực là xinh-đẹp lộng-lẫy. Nhưng vợ Duer thì tóc vàng như hổ-phách, da trắng như tuyết. Nàng là một thiếu-phụ giàu sang, ăn mặc lịch sự hơn người, nói cái giọng du-dưỡng giễu-cợt học được ở trường "Tinh-Tú Học-Hiệu", nàng có nhiều tham-vọng, và vô tâm vô trí nên chẳng biết buồn phiền là gì. Nàng là hạng người mà vợ Irving Watters vẫn tưởng mình thuộc hạng như vậy, thật thế.

Trong cái Nhóm người thanh - lịch lộng lẫy của thành-phố Nautilus, bà Tredgold thường vở vai Leora cười mỗi khi thấy nàng để tuốt giầy giày hay nói sai văn-phạm phân-tách động từ ở vị-biến-cách rời xa nhau, nhưng bà Angus giàu sang kia lại có tính thấy ai vô ý vô tứ thì hay cười giễu một cách hết sức nhã-nhận, không che đậy mà cũng không để cho người ta mịch lòng.

Một hôm ở nhà Angus đi xe tắc-xi về, Martin bất chợt nổi giận mắng nàng :

"Em chẳng bao giờ học được cái gì hay sao ? Anh nhớ có một lần ở Nautilus mình ngừng xe trên một con đường ở đồng quê nói chuyện cho tới gần sáng, và em đã cương-quyết sẽ tỏ ra có nghị-lực, ấy thế mà đêm nay mình lại phải trở lại đúng câu truyện đó...khổ quá lúc chiều em cũng không thèm để ý coi thấy có vết lọ nôi ở trên mũi em hay sao ? Chị Angus Duer trông thấy ngay ! Sao em lại có thể cấu thả đến thế ? Sao em lại không thể cẩn-thận

một chút ? Và sao em lại không thể chịu khó tìm ra một câu gì để nói? Suốt bữa ăn, em cứ ngồi ỳ ra đó không mở được cái miệng ra nói lấy một câu... thực thế, cứ ngồi ỳ ra trông sưng quá ! Em không muốn giúp anh một chút à ? Chị Duer chắc chắn trong vòng hai chục năm nữa sẽ giúp anh ấy lên giữ chức Chủ-Tịch Hội-Y-Học cho mà xem, đến lúc đó, chưa biết chừng em sẽ làm cho anh phải quay về Dakota làm phụ-tá cho Hesselink cũng nên !"

Leora từ nãy vẫn ngồi tựa vào người chàng, trong chiếc xe tắc-xi sang-trọng khác thường, bây giờ ngồi thẳng lên, và khi nói, nàng mất hẳn cái tính bất-khuất nhìn đời một cách thờ-ơ lãnh-đạm.

"Anh yêu, em buồn hết sức. Trưa hôm nay em ra phố, em ra phố chủ tâm đi sửa mắt cho đẹp, để anh vừa lòng, nhưng rồi em biết anh thích nói chuyện, thế là em đem cuốn sách nhỏ nói về nền hội-họa hiện-đại em mới mua và chăm-chú học rất kỹ, nhưng chiều hôm nay em chẳng có cách nào để lái câu truyện của mọi người về môn hội-họa hiện-đại được..."

Nghe nói, chàng bật lên khóc, ép đầu nàng vào vai mình, chàng thốn-thức, "Ồ, tội-nghiệp em tôi cũng muốn ganh-đua với cái bọn săn vàng ấy, nhưng lại rụt-rè e-sợ !"

III

Sau khi đã hết ngạc nhiên vì cái cảnh choáng-lộn của những viên gạch men trắng lát tòa Bệnh-Viện Rouncefield và cái vẻ không-ngoan lạnh-lợi lúc nào cũng làm ra vẻ bận-rộn tất-bật của các bạn đồng-nghiệp trong Bệnh-Viện đó, Martin có ý muốn thắt chặt lại mấy cái nút lỏng-lẻo trong công cuộc nghiên cứu chất streptolysin của chàng.

Khi Angus Duer biết chuyện đó, liền ngờ ý, bảo chàng, "Này anh Martin này, tôi rất mừng thấy anh vẫn chuyên-chú về khoa-học, nhưng nếu tôi ở địa-vị anh chắc tôi không phí hơi sức như anh để thỏa tính tò-mò đâu. Bác-sĩ Rouncefield hôm nọ đã nói đến chuyện đó. Bọn tôi rất thích để anh muốn tìm-tòi khảo-cứu gì tùy ý, có điều là bọn tôi mong anh làm cái gì có tính cách thực-tế. Chẳng hạn như nếu anh có thể làm một đồ-biểu về những số-lượng và hóa-xuất hồng bạch huyết-cầu trong máu vài ba trăm bệnh-nhân đau ruột thừa đem đăng báo nào đó, như vậy còn đem lại được kết quả gì, đồng thời nếu anh khéo nhắc nhở đến Bệnh-Viện của mình trong bài báo, thì tất cả mọi người đều có chút tiếng tăm - và như vậy biết đâu bọn tôi lại chẳng có thể tăng lương anh lên ba ngàn một năm!"

Cái khí-độ lớn ấy của Angus có hiệu-quả là dập tắt lòng hăm muốn nghiên - cứu bất cứ một cái gì của Martin.

"Angus nói phải lắm. Ý nó muốn bảo cho mình biết là mình chẳng còn là một khoa-học-gia nữa. Mà đúng thế. Từ nay mình chẳng nên làm một việc gì tân-kỳ độc-đáo nữa".

Cũng vào khoảng thời-gian đó, khi Martin đã làm việc ở Bình-Viện được một năm, thì bài khảo-đề về streptolysin được đăng trên tờ "Nhật báo Bệnh Truyền Nhiễm". Chàng đem biểu Rouncefield và Angus mỗi người một tờ. Hai người khen chàng những câu tuyệt-diệu chứng-tỏ họ chẳng đọc gì bài báo đó cả, và họ lại nhắc chàng truyện làm đồ-biểu số lượng và hóa xuất hồng bạch huyết-cầu.

Chàng cũng gửi một bản cho Gottlieb, ở Sinh-Vật-Học-Viện McGurk.

Gottlieb viết cho chàng mấy dòng chữ mực đen trông như gà bới :

"Anh Martin thân mến,

"Tôi đã đọc bài báo của anh một
"cách thích-thú. Những đường cong của
"sự liên-quan giữa sự sản-xuất chất dung
"huyết-tổ với thời-gian cấy thực là rõ-
"ràng. Tôi có nói chuyện về anh với
"Tubbs. Bao giờ anh về làm việc với
"chúng tôi... với tôi? Phòng thí-nghiệm

"và người giúp việc đã sẵn-sàng chờ đợi
"anh ở đây. Kể ra thì tôi chẳng muốn làm
"ra vẻ thần-bí với anh làm gì, nhưng khi
"thấy trên đầu tờ giấy viết thư của anh
"có in tên Bình-Viện Rouncefield trông
"rất đẹp, tôi thấy anh có vẻ chán làm
"một công-dân tốt và sẵn-sàng quay lại
"làm việc. Bác-sĩ Tubbs và tôi rất mừng
"nếu anh tới đây với chúng tôi...

Mấy lời thành-thực gửi Anh.
Gottlieb."

Leora reo lên, "Chắc mình sẽ thích Nữ-
Ước ghê lắm cho mà xem".